

Huvudman

Gävle kommun
gavle.kommun@gavle.se

Beslut

Datum 2025-01-23

Dnr SI 2024:6279

Sida 1 (15)

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Andersbergsskolan i Gävle kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Gävle kommun att senast den **23 maj 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande utredning om särskilt stöd, beslut om anpassad studiegång och beslut om enskild undervisning. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Gävle kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Gävle kommun ska vidta följande åtgärder

Särskilt stöd

1. För varje anmälan om behov av särskilt stöd som inkommer till rektorn ska rektorn starta en utredning. Det gäller även anmälningar som tidigare inkommit men där utredning ännu inte har påbörjats. I varje sådan utredning om behov av särskilt stöd som startas ska samråd ske med elevhälsan. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit till rektorn under perioden 23 januari 2025 till den 16 maj 2025 samt vilket datum utredning har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7 § skollagen)
2. Rektorn ska se till att ingen elev har anpassad studiegång eller enskild undervisning utan att rektorn har fattat ett formellt beslut om sådana särskilda stödåtgärder. Besluten ska föregås av en utredning om särskilt stöd som ger stöd för att eleven har behov av den särskilda stödåtgärden. (3 kap. 7, 9 och 11-12 §§ skollagen, 29 kap. 10 § skollagen samt 31-32 §§ förvaltningslagen [2017:900]).

3. Rektorn ska säkerställa att eventuella beslut om anpassad studiegång och enskild undervisning fattas i enlighet med författningarnas krav i de fall dessa särskilda stödåtgärder används. Det innebär bland annat att besluten ska innehålla en klargörande motivering samt vad gäller anpassad studiegång ska det av beslutet framgå vilka avvikelser som har gjorts från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen. Huvudmannen ska inkomma med beslut om anpassad studiegång och enskild undervisning som fattats under perioden 23 januari till den 16 maj 2025. (3 kap. 9 och 11-12 §§ skollagen samt 31 och 32 §§ förvaltningslagen)

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen Gävle kommun en anmärkning avseende brister rörande samråd med personal med specialpedagogisk kompetens vid särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling utifrån de nationella kartläggningsmaterialen i förskoleklass. Gävle kommun ska senast den **23 maj 2025** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i den del det avser studiehandledning på modersmålet.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller via post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå.

Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2024:6279) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys inlett en tillsyn av Andersbergsskolan i Gävle kommun hösten 2024. Skolan omfattar förskoleklass och grundskolan årskurserna 1-3.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten följer gällande bestämmelser om extra anpassningar och särskilt stöd, studiehandledning på modersmålet samt garantin för tidiga stödinsatser.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan, biträdande rektor och rektor samt lektionsobservationer mellan den 26 november och 3 december 2024. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat utredningar om särskilt stöd och åtgärdsprogram. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

I de fall Skolinspektionen refererar till enskilda elever benämns de med siffror enligt elevförteckning (se aktbilaga 13).

Föreläggande

Extra anpassningar och särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Extra anpassningar

Lärare, specialpedagog, speciallärare, biträdande rektor och rektor uppger att skolan ger elever stöd i form av extra anpassningar. Exempel på extra anpassningar som görs är bildstöd, taktila hjälpmedel, enskilda och extra instruktioner, anpassningar av hemklassrum samt anpassat material utifrån behov. Extra anpassningar dokumenteras i elevernas individuella utvecklingsplaner i skolans digitala system.

Anmäla behov av särskilt stöd

Av intervjuer med lärare framgår att lärare kan anmäla elever för behov av utredning om särskilt stöd på flera olika sätt. Några lärare uppger att elever som, trots extra anpassningar, befaras inte nå kriterier för bedömning anmäls till rektorn genom att de lyfts på elevhälsoteamets möten (EHT). Andra lärare uppger att de kan anmäla elever för behov av utredning om särskilt stöd genom att signalera och dokumentera "insats krävs" till biträdande rektorn i skolans digitala system. Elever kan också anmälas genom att lärare lyfter elever på mötet "samlad elevhälsa" där personal i elevhälsoteamet, biträdande rektor och lärare deltar. Fler möjliga sätt att anmäla elever på är att prata med specialläraren eller specialpedagogen som i sin tur tar det vidare till EHT, eller prata direkt med biträdande rektorn.

Lärare uppger att de för anteckningar över elevers måluppfyllelse i skolans digitala system och biträdande rektor uppger att hen kan följa elevers kunskapsnivå i systemet. Specialläraren och specialpedagogen uppger att lärare kan anmäla elever för behov av utredning om särskilt stöd genom att lyfta eleven på ett verksamhetsmöte eller på samlad elevhälsa. Lärare kan också vända sig till specialläraren eller specialpedagogen som sedan tar upp eleven på EHT. Biträdande rektor uppger att elever kan anmälas till samlad elevhälsa eller genom att lärare samtalar direkt med biträdande rektorn, specialläraren eller specialpedagogen. Elever betraktas som anmälda om de lyfts till biträdande rektors kännedom på något sätt. Rektorn uppger däremot att lärare endast kan anmäla elever för behov av utredning om särskilt stöd till EHT.

Specialläraren och specialpedagogen, biträdande rektorn och rektorn uppger att lärarna på skolan har god kännedom om elevers stödbehov och att inga elever som behöver stöd faller mellan stolarna.

Lärare uppger att de åtminstone anmält ett 20-tal elever¹ för behov av utredning om särskilt stöd, på något av de sätt som redogjorts för ovan.

Utredning om behov av särskilt stöd

Av inkommen dokumentation från huvudmannen och intervjuer med biträdande rektorn och rektorn framgår att skolans rektor, via en delegation, överlåtitt mycket av det operativa arbetet till biträdande rektor. Inom arbetet med särskilt stöd innebär det att det är biträdande rektorn som har delegation om att fatta beslut om att ett åtgärdsprogram ska utarbetas. Beslut som innebär att en elev ska ges särskilt stöd i en annan elevgrupp eller enskilt, eller i form av anpassad studiegång ska dock fattas av rektorn.

¹ Elev 5, 7, 8, 11, 12, 13, 16, 17, 21, 23, 29, 34, 35, 36, 38, 41, 42, 43, 44, 46 och 47.

Av intervjuer med speciallärare, specialpedagog och biträdande rektorn framgår att det är specialläraren och specialpedagogen som avgör när en utredning om särskilt stöd ska inledas eller inte inledas. Ibland har specialläraren redan påbörjat en utredning om särskilt stöd när biträdande rektorn kopplas in. Även specialläraren och specialpedagogen bekräftar att de på eget initiativ kan starta utredningar om särskilt stöd. Biträdande rektor uppger att specialläraren och specialpedagogen gör informella utredningar och tar informella beslut om att inleda eller inte inleda utredningar om särskilt stöd för elever som lyfts. Det är dock biträdande rektorn som fattar det formella beslutet i skolans system om att starta en utredning om särskilt stöd och att sedan utarbeta ett åtgärdsprogram för de elever specialläraren och specialpedagogen bedömt har behov av särskilt stöd. Biträdande rektor uppger att hen inte nekar till utarbetning av ett åtgärdsprogram när hen får signaler från specialläraren och specialpedagogen om att en utredning är gjord och att en elev är i behov av särskilt stöd.

Specialläraren och specialpedagogen uppger att utredningar om särskilt stöd inte inleds för alla elever som lyfts till dem av lärare utan att de inleder utredningar för elever som de har jobbat mycket med men där de inte ser önskad progression. De uppger att de känner eleverna på skolan väl och vet i vilka fall elever behöver en utredning om särskilt stöd eller inte. Av de 20-tal elever som av lärare anmälts för behov av utredning om särskilt stöd har en elev² fått ett åtgärdsprogram. För en annan elev³ har det vid slutet av Skolinspektionens tillsynsbesök startats en utredning om särskilt stöd. Enligt biträdande rektor har eleven fått omfattande stöd länge och eleven borde ha ett åtgärdsprogram. För övriga elever, som lärarna anmält, har det vid Skolinspektionens besök på skolan inte startats några utredningar om särskilt stöd. Speciallärare, specialpedagog eller biträdande rektor uppger att utredningar om särskilt stöd kommer behöva göras av skolan för fyra av dessa elever⁴. En av dessa elever⁵ ligger lågt kunskapsmässigt efter kartläggningsmaterialen genomförts och ges omfattande stöd. Specialläraren och specialpedagogen uppger att det har gått för kort tid för att eleven ska få en utredning om särskilt stöd. En annan av eleverna⁶ har anmälts av lärare utifrån bristande måluppfyllelse och biträdande rektor uppger att eleven egentligen skulle ha behövt ha ett åtgärdsprogram.

Enligt uppgifter från specialläraren och specialpedagogen kan en pedagogisk kartläggning initieras för elever som har utmaningar som inte är relaterade till måluppfyllelse och där en extern utredning behövs. En

² Elev 29.

³ Elev 7.

⁴ Elev 5, 12, 21 och 34.

⁵ Elev 12.

⁶ Elev 34.

pedagogisk kartläggning är fristående från en utredning om särskilt stöd. Det är inte alltid en utredning om särskilt stöd inleds efter att en pedagogisk kartläggning har gjorts. En utredning om särskilt stöd måste inte heller nödvändigtvis föregås av en pedagogisk kartläggning. En pedagogisk kartläggning är dock ofta en förutsättning för att kunna gå vidare med en extern utredning. En pedagogisk kartläggning kan också ge indikationer om vilka behov en elev har och vilka insatser skolan kan sätta in. Specialläraren, specialpedagogen och biträdande rektorn uppger att det är specialläraren och specialpedagogen som på eget initiativ, eller i samråd med biträdande rektorn, avgör om en pedagogisk kartläggning ska göras för en elev. Ofta gör specialläraren och specialpedagogen en informell bedömning av om en elev har behov av särskilt stöd och åtgärdsprogram eller inte redan i samband med att en pedagogisk kartläggning görs. De är involverade i eleverna sedan länge och kan se vad eleverna har för utmaningar och behov.

Biträdande rektorn uppger att de delvis inväntar externa utredningar innan de inleder eventuella utredningar om särskilt stöd för elever på skolan. Detta görs eftersom resultaten av externa utredningar kan ge indikationer om vilka insatser som kan sättas in. Specialläraren, specialpedagogen och biträdande rektor berättar exempelvis om två elever⁷ som anmälts för behov av utredning om särskilt stöd av lärare på grund av låg måluppfyllelse men där externa utredningar görs för eleverna. Specialläraren och specialpedagogen uppger att den ena elevens stödbehov har ökat och att eleven kommer att behöva en utredning om särskilt stöd framöver. En pedagogisk kartläggning har gjorts för eleven. Biträdande rektorn uppger att de inväntar den externa utredningen innan en utredning om särskilt stöd på skolan ska göras för eleven. Den andra eleven har missat mycket av undervisningen eftersom hen ofta lämnar klassrummet. Biträdande rektorn uppger att det är svårt att få grepp om elevens behov. En pedagogisk kartläggning gjordes för eleven i årskurs 1 och eleven går innevarande år i årskurs 2.

Biträdande rektorn uppger att det görs prioriteringar vad gäller särskilt stöd kopplat till i vilken ordning elever får utredningar om särskilt stöd och åtgärdsprogram. Biträdande rektorn uppger att det säkert finns fler elever som behöver åtgärdsprogram på skolan, men att de ska hinnas med att göra dem också. Personalen på skolan jobbar dock med eleverna även om de inte har åtgärdsprogram. Även specialläraren och specialpedagogen uppger att de ger stödinsatser till elever som ett "första steg". En utredning om särskilt stöd kan sedan göras som ett "andra steg", eller inte alls. Av intervjuer med lärare framgår att några elever på skolan inte får det stöd de behöver för att

⁷ Elev 5 och elev 38.

nå målen.⁸ Även specialläraren och specialpedagogen uppger att alla elever på skolan inte får det stöd de behöver för att nå målen i alla ämnen. Specialläraren och specialpedagogen uppger att de inte hade haft möjlighet att vara ute i verksamheten och arbeta med eleverna i den utsträckning de gör om de skulle gjort utredningar och skrivit åtgärdsprogram för alla elever.

Beslut om anpassad studiegång och enskild undervisning

Av inkommen dokumentation från huvudmannen samt intervjuer med lärare och rektorn framkommer att Andersbergsskolan inte har någon elev med beslut om anpassad studiegång eller enskild undervisning.

Lärare uppger dock att en elev⁹ på skolan sitter avskilt i ett eget rum och inte har deltagit i klassrumsundervisningen sedan februari 2024. Eleven får inte undervisning i alla ämnen utan får enskild undervisning i svenska och till viss del i matematik. Det är elevens dagsform som avgör hur mycket undervisning eleven får och i vilket ämne. Biträdande rektorn uppger att eleven är i skolan varje dag och sitter med en resursperson i eget rum. Målet är att eleven ska vara mer i klassrummet. Biträdande rektorn uppger att eleven inte får undervisning i alla ämnen eftersom eleven, till exempel, inte vill gå in i slöjdsalen. Rektorn uppger att eleven får undervisning i alla ämnen men att det inte är lätt. Eleven har tidigare haft beslut om särskild undervisningsgrupp men rektorn har valt att inte fortsätta med det då eleven behöver vara tillsammans med andra elever.

Av inkommen skriftlig dokumentation framgår att eleven haft beslut om placering i särskild undervisningsgrupp i tre tidigare åtgärdsprogram. Av utvärderingen av åtgärdsprogrammet som gjordes i maj framgår att eleven i slutet av vårterminen 2024 återgick till "sin vanliga skola". Av elevens senaste och gällande åtgärdsprogram från september 2024 framgår att eleven får stöd av resurs under hela skoldagen. Resursen ska anpassa kravnivån och uppgifter efter elevens dagsform och förutsättningar. Mentorn, med stöd av speciallärare, tillhandahåller material till undervisningen. Det finns inget beslut om anpassad studiegång för eleven och det framgår inte av åtgärdsprogrammet att eleven har några avvikelser från timplanen eller de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen. Det framgår inte heller att eleven har enskild undervisning.

Rättslig reglering

Om det på något sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, ska eleven skyndsamt ges stöd i form

⁸ Som exempel, elev 23, 34, 35 och 36.

⁹ Elev 27.

av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt (3 kap. 5 § skollagen).

Om det befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt (3 kap. 7 § skollagen).

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 §, i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 11 a §, eller i form av anpassad studiegång enligt 12 §. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

Om det finns särskilda skäl, får ett beslut enligt 9 § för en elev i grundskolan innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till (3 kap. 11 § skollagen).

Om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen (3 kap. 12 § skollagen).

Av förarbetena till ovanstående bestämmelser framgår rörande anpassad studiegång bland annat följande. Beslutet om anpassad studiegång ska föregås av noggranna överväganden, eftersom det kan innebära att eleven lämnar grundskolan utan fullständig utbildning. Elev och vårdnadshavare måste därför få information om vad ett beslut om anpassad studiegång kan innebära för elevens möjligheter att studera vidare och deras synpunkter ska inhämtas och beaktas i bedömningen (prop. 2009/10:165 s. 293).

Beslut av en rektor får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om bland annat åtgärdsprogram och särskilt stöd i en särskild undervisningsgrupp eller enskilt samt anpassad studiegång (28 kap. 16 § skollagen).

I ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild enligt skollagen hos offentliga och enskilda huvudmän, är vissa bestämmelser enligt förvaltningslagen tillämpliga (29 kap. 10 § skollagen). Detta gäller bland annat dokumentation, motivering av beslut samt underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till (31–33 §§ förvaltningslagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer inledningsvis att det inte framkommit annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav när det gäller att ge elever stöd i form av extra anpassningar samt dokumentationen av dessa.

Även om det framkommit olika uppgifter om hur lärare ska anmäla behov av utredning om särskilt stöd får biträdande rektorn kännedom om de elever som lärare, trots extra anpassningar, befärar inte når kriterier för bedömning som minst ska uppnås. Skolinspektionen bedömer därmed att det inte framkommit annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav när det gäller lärarnas skyldighet att anmäla utredningsbehov för särskilt stöd.

Skolinspektionen bedömer dock att det finns brister i skolans arbete med att utreda särskilt stöd, eftersom alla anmälningar inte leder till att en utredning startas. Trots att lärarna har anmält utredningsbehov för ett 20-tal elever har endast två utredningar om särskilt stöd startats. För övriga elever har utredning om behov av särskilt stöd inte inletts, vilket är en brist. Det framkommer vidare att det på skolan finns kännedom om elever som har behov av särskilt stöd. Vissa elever får stöd utan föregående utredning medan andra elever inte utreds skyndsamt och inte heller får stöd. Personal på skolan uppger att det på grund av bristande resurser görs prioriteringar kring vilka elever som utreds för särskilt stöd och får åtgärdsprogram. Det förekommer vidare att en utredning om särskilt stöd inte alltid inleds om det pågår en extern utredning för eleven.

Det är enligt skollagens krav inte frivilligt att välja mellan att starta och inte starta en utredning om särskilt stöd efter att en anmälan om att en elev kan vara i behov av särskilt stöd inkommit. Utredningen kan vara olika omfattande, men rektorn är skyldig att se till att elevens behov av särskilt stöd utreds. Skyldigheten att se till att elevers behov av särskilt stöd utreds gäller såväl när elever befaras inte uppfylla kriterierna för bedömning som när elever uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.

Skolinspektionen bedömer även att det finns brister i skolans hantering av anpassad studiegång och enskild undervisning. Av utredningen framgår att en elev, sedan februari 2024, får sin undervisning enskilt utanför klassrummet och att eleven inte får undervisning i alla ämnen. Även om rektorn uppgett att ingen elev har anpassad studiegång eller enskild undervisning framkommer från såväl lärare som den biträdande rektorn att eleven ges undervisning enskilt och endast i ett fåtal ämnen. Skolinspektionen konstaterar därför att eleven i praktiken ges enskild undervisning och har en anpassad studiegång. Detta trots att rektorn inte har fattat några beslut om sådana stödåtgärder för eleven, vilket är en brist.

Anpassad studiegång och enskild undervisning är särskilda stödåtgärder som ska föregås av en utredning om särskilt stöd som påvisar behovet av stödinsatserna och rektorn ska fatta särskilda beslut om åtgärderna i samband med ett beslut om åtgärdsprogram. Anpassad studiegång är därtill ett ingripande beslut som kräver noggranna överväganden eftersom det kan innebära att eleven lämnar grundskolan utan fullständig utbildning.

Beslut om åtgärdsprogram, anpassad studiegång och enskild undervisning kan överklagas av elev och vårdnadshavare. Underlåtenheten att fatta beslut om anpassad studiegång och enskild undervisning innebär att elever och vårdnadshavare går miste om sin rätt att överklaga vilket är noterbart ur ett rättssäkerhetsperspektiv.

Anmärkning

Garantin för tidiga stödinsatser

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Obligatoriska kartläggningsmaterial, bedömningsstöd och nationella prov

Av ingiven dokumentation samt intervjuer med lärare, speciallärare och specialpedagog, biträdande rektorn och rektorn framgår att kartläggningsmaterialen i svenska i förskoleklass genomförts under läsåret 2024/2025. Kartläggningsmaterialen i matematik förväntas vara genomförda innan höstterminens slut. I årskurs 1 gör specialläraren

bedömningsstöden med alla elever och de genomfördes tidigt under höstterminen. De nationella proven i årskurs 3 planeras att genomföras under vårterminen 2025.

Särskild bedömning och planering av insatser

Av intervju med lärare i förskoleklass framgår att det utifrån de nationella kartläggningsmaterialen har framkommit indikationer om att elever inte kommer uppfylla kriterier för bedömning som minst ska uppfyllas i svenska, svenska som andraspråk och matematik. Lärarna uppger att de efter att kartläggningsmaterialen genomförts dokumenterar i skolans digitala system vilka elever som ligger lågt kunskapsmässigt. Lärarna uppger att klasslärarna egentligen ska skriva insatser och göra en särskild bedömning tillsammans med specialpedagogen och specialläraren, men innevarande läsår har det inte hunnits med. Stödinsatser har dock redan satts in för de elever som bedömts ha behov av det. Insatserna genomförs av specialläraren eller specialpedagogen.

Av intervju med specialläraren och specialpedagogen framgår att de tar del av resultaten från kartläggningsmaterialen som klasslärarna genomför i förskoleklassen. Det är dock klasslärarna som tar fram vad specialläraren och specialpedagogen behöver arbeta med tillsammans med eleverna under de tidiga stödinsatserna. Biträdande rektorn uppger att det är klasslärarna som gör kartläggningsmaterialen och analysen av dem i förskoleklass, men att det sker en diskussion med specialpedagogen och specialläraren innan insatserna sätts in. Biträdande rektorn uppger att det är lärarna som gör den särskilda bedömningen av elevernas kunskapsutveckling. Rektorn uppger att hens uppfattning är att det är lärarna som gör den särskilda bedömningen av elevernas kunskapsresultat i förskoleklass, men att specialpedagogisk kompetens deltar i analysen.

I årskurs 1 är det specialläraren som genomför bedömningsstöden. Enligt specialläraren och specialpedagogen görs därefter analysen av resultaten från bedömningsstöden tillsammans med klasslärarna och insatser sätts in för elever som identifierats.

Av intervjuer med lärare, specialpedagog och speciallärare samt biträdande rektorn framgår att extra anpassningar ges till elever i samtliga årskurser efter samråd med specialpedagogisk kompetens.

Rättslig reglering

I förskoleklass ska Skolverkets kartläggningsmaterial i språklig medvetenhet (dnr 2019:567) och kartläggningsmaterial i matematiskt tänkande (dnr 2019:568) användas. För varje elev ska läraren använda kartläggningsmaterialen vid avstämningsstillfällen under höstterminen (8 kap. 2 och 3 §§ skolförordningen [2011:185], 2-5 §§ Skolverkets

föreskrifter om obligatoriska nationella kartläggningsmaterial i språklig medvetenhet och i matematiskt tänkande i förskoleklass, SKOLFS 2019:16).

I årskurs 1 ska Skolverkets nationella bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling (dnr 2019:563) användas i ämnena svenska och svenska som andraspråk och Skolverkets nationella bedömningsstöd i taluppfattning (dnr 2019:564) användas i ämnet matematik. För varje elev ska läraren använda bedömningsstöden vid avstämningsstillfällen under både höstterminen och vårterminen (9 kap. 22 b och c §§ skolförordningen och 2 – 4 §§ Skolverkets föreskrifter om obligatoriska nationella bedömningsstöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik i årskurs 1 i grundskolan och sameskolan, SKOLFS 2016:66).

I årskurs 3 i grundskolan ska nationella prov genomföras på vårterminen i svenska, svenska som andraspråk och matematik. Ett nationellt prov består av flera delprov som samtliga ska genomföras under en viss period, vilken för läsåret 2024/25 är den 10 mars 2025 till och med den 16 maj 2025 (9 kap. 20, 21, 22 och 22 a §§ skolförordningen och 4 § SKOLFS 2023:140).

Det ska göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i förskoleklassen om det utifrån användning av ett nationellt kartläggningsmaterial finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. En särskild bedömning ska även göras i lågstadiet i grundskolan om det utifrån användning av ett nationellt bedömningsstöd eller ett nationellt prov i svenska, svenska som andraspråk eller matematik, finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 3 (3 kap. 4 § 1 st. skollagen).

Om det efter en särskild bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för den aktuella skolformen, ska det skyndsamt planeras för stöd i form av extra anpassningar eller göras en anmälan till rektorn om att elevens behov av särskilt stöd behöver utredas (3 kap. 4 § 2 st. skollagen, 3 kap. 5 § skollagen och 3 kap. 7 § skollagen).

Det behöver inte göras någon särskild bedömning om förutsättningarna för extra anpassningar eller för anmälan till rektor om särskilt stöd redan är uppfyllda. Det ska i sådant fall skyndsamt planeras för extra anpassningar eller göras en anmälan till rektorn (3 kap. 4 § 3 st. skollagen).

Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid en särskild bedömning och vid planering av extra anpassningar när det i förskoleklassen eller lågstadiet upptäcks att sådant stöd behöver ges i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Sådant samråd behöver inte genomföras om den ansvariga

förskolläraren eller läraren har specialpedagogisk kompetens (3 kap. 4 a § skollagen).

Av förarbetena till bestämmelserna framgår det att syftet med garantin för tidiga stödinsatser är att eleverna får tillgång till personal med specialpedagogisk kompetens (prop. 2017/18:18 s. 31).

Begreppet "personal med specialpedagogisk kompetens" kan uppfattas brett, men av förarbeten till skollagen framgår det att det som främst avses är personal som har utbildning som speciallärare eller specialpedagog (prop. 2017/18:18 s. 47, se även prop. 2009/10:165 s. 278).

Det är önskvärt att samrådet i första hand genomförs tillsammans med en specialpedagog eller speciallärare då de, genom sin specialistkunskap, som regel har bättre förutsättningar att bedöma om en elev är i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. I undantagsfall bör samrådet kunna genomföras med någon annan pedagog som har fördjupade kunskaper i specialpedagogik, utan att ha en examen i specialpedagogik (prop. 2017/18:195 s. 86).

Avsikten är att personal med specialpedagogisk kompetens ska vara ett stöd för ansvarig förskollärare eller lärare, bland annat vid bedömningen av behovet av stödinsatser hos de elever som befinner sig i gränslandet mellan dem som inte bedöms ha något sådant behov och elever där förutsättningarna för extra anpassningar redan är uppfyllda. Avsikten är också att säkerställa att dessa insatser är utformade utifrån elevens behov (prop. 2017/18:18 s. 79, samt prop. 2017/18:195 s. 51).

Skolinspektionens bedömning

Av utredningen framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav när det gäller genomförandet av obligatoriska kartläggningsmaterial, bedömningsstöd och nationella prov.

Skolinspektionen bedömer dock att det är en brist att ansvariga lärare inte samråder med personal med specialpedagogisk kompetens vid en särskild bedömning av elevers kunskapsresultat i förskoleklass i de fall det finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 och 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Även om rektorn har uppgett att hens uppfattning är att personal med specialpedagogisk kompetens deltar i analysen vid den särskilda bedömningen uppger såväl specialpedagog, speciallärare och biträdande rektor att det är ansvariga lärare som gör den särskilda bedömningen av elevers kunskapsutveckling. Specialläraren och specialpedagogen genomför sedan insatserna som ansvariga lärare föreslagit. Lärarna uppger att de egentligen ska skriva särskilda bedömningar tillsammans med speciallärare och specialpedagog men att

det inte har hunnits med detta år. Skolinspektionen bedömer mot bakgrund av personalens samstämmiga uppgifter att ansvariga lärare inte samråder med personal med specialpedagogisk kompetens vid den särskilda bedömningen av elevers kunskapsresultat i förskoleklass, vilket är en brist.

Av utredningen framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav när det gäller att, i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens, genomföra särskild bedömning av elevers kunskapsutveckling efter genomförande av de nationella bedömningsstöden i lågstadiet. Det framkommer inte heller annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav när det gäller samråd med personal med specialpedagogisk kompetens vid planering av extra anpassningar i svenska, svenska som andraspråk eller matematik.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Gävle kommuns verksamhet vid Andersbergsskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller samråd med personal med specialpedagogisk kompetens vid särskild bedömning av en elevers kunskapsutveckling utifrån de nationella kartläggningsmaterialen i förskoleklass. Eftersom den identifierade bristen är avgränsad såväl till ett moment i arbetet med garantin för tidiga stödinsatser, som till förskoleklassen bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och finner därför skäl att tilldela Gävle kommun en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Studiehandledning på modersmålet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av inkommen dokumentation från huvudmannen framgår att 13 elever får studiehandledning på modersmålet. Det framgår vidare att det inte finns några elever som inte får studiehandledning trots att de har rätt till det.

Lärare, biträdande rektor och rektor uppger i intervjuer att alla elever som behöver och har rätt till studiehandledning på sitt modersmål får det. Några lärare och biträdande rektor nämner att studiehandledning egentligen endast kan ges under ett visst antal år och så länge elever är nyanlända. Därefter ska studiehandledning ges som ett särskilt stöd om

behovet kvarstår. Både lärare och biträdande rektor uppger dock att elever på skolan ges studiehandledning även när de inte längre betraktas vara nyanlända, om eleverna behöver det. Rektorn uppger att det inte finns någon gräns för hur länge studiehandledning kan ges på skolan.

Rättslig reglering

En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. (5 kap. 4 § skolförordningen)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer att elever som har behov av studiehandledning på modersmålet får sådant stöd. Det framkommer dock en missuppfattning hos viss personal på skolan om att elever endast har rätt till studiehandledning på modersmålet under de år eleverna betraktas vara nyanlända. Trots detta får elever som har behov av studiehandledning på modersmålet sådant stöd, även om de inte längre betraktas som nyanlända. Rektorn uppger vidare att det inte finns någon gräns för hur länge studiehandledning på modersmålet kan ges. Annat har därmed inte framkommit än att skolan uppfyller författningarnas krav när det gäller studiehandledning på modersmålet. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av utredare Caroline Rönnegård.

Utredare Ebba Miller har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Terje Holand medverkat.